Maanmittauslaitos

Lausunto

20.04.2018 MML 1061/00 08/2018

Asia: OM 6/482/2006

Kansainvälisten parien varallisuussuhteita koskevat neuvoston asetukset

Yleisperustelut

Onko teillä lausuttavaa ehdotuksen yleisperusteluista?

Tausta

Euroopan neuvosto hyväksyi 24.6.2016 asetukset (EU) 2016/1103 ja (EU) 2016/1104, jotka liittyvät sekä aviopuolisoiden että rekisteröidyssä parisuhteessa olevien henkilöiden keskinäisiin varallisuusoikeudellisiin suhteisiin silloin, kun näihin suhteisiin liittyy myös jokin kansainvälinen liityntä. Tarkemmin ottaen kysymys on näihin tilanteisiin liittyvästä eri jäsenvaltioiden tuomioistuinten toimivallan tunnustamisesta, aviovarallisuussuhteeseen sovellettavan lain valinnasta sekä eri jäsenvaltioissa annettujen päätösten tunnustamisesta ja täytäntöönpanosta toisessa jäsenvaltiossa.

Asetusten soveltaminen jäsenvaltiossa alkaa täysimääräisesti 29.1.2019.

Asetusten rinnalle ehdotetaan lisäksi säädettäväksi laki kansainvälisten parien varallisuussuhteita koskevien neuvoston asetusten soveltamisesta. Lisäksi samalla ehdotetaan joitakin muutoksia avioliittolakiin ja rekisteröidystä parisuhteesta annettuun lakiin samoin kuin maistraattien eräistä henkilörekistereistä annettuun lakiin. Avioliittolain ja parisuhdelain muutokset koskisivat lakeihin sisältyviä kansainvälisen yksityisoikeuden alaan kuuluvia säännöksiä.

Yleistä asetusten tarpeellisuudesta

Kussakin unionin jäsenmaassa sovelletaan kansainvälisen liitynnän omaavien puolisoiden tai rekisteröidyssä parisuhteessa elävien henkilöiden aviovarallisuussuhdetta koskevia asioita käsiteltäessä jäsenvaltion omia lainvalintasääntöjä. Nämä lainvalintasäännöt eivät ole keskenään yhtenäisiä, mikä luo epävarmuutta ja ennakoimattomuutta kyseisissä parisuhteissa. Lisäksi eri jäsenvaltioissa annettujen, aviovarallisuutta koskevien päätösten tunnustaminen ja täytäntöönpanokelpoisuus toisessa jäsenvaltiossa on ollut epävarmaa. Asetukset ovat tässä suhteessa erittäin tarpeellisia ja selventävät osaltaan tilannetta jäsenvaltioiden välillä.

Tosin on huomattava, että asetukset koskevat tässä vaiheessa vain niitä jäsenvaltioita, jotka olivat halukkaita ryhtymään tiiviimpään yhteistyöhön kyseisellä alueella. Nämä valtiot ovat Belgia, Bulgaria, Tšekki, Saksa, Kreikka, Espanja, Ranska, Kroatia, Italia, Luxemburg, Malta, Alankomaat, Itävalta, Portugali, Slovenia, Suomi, Ruotsi ja Kypros. Muut jäsenvaltiot voivat myöhemmin liittyä mukaan asetukseen.

Laki asetusten soveltamisesta

Lausuntonne ehdotetusta laista?

-

Liitelait

Onko teillä lausuttavaa liitelakeihin ehdotetuista muutoksista?

Asetukset eivät näytä vaativan kovin suuria muutoksia esimerkiksi avioliittolain kansainvälisen yksityisoikeuden alaan kuuluviin säännöksiin. Keskeisin muutos liittyy siihen, että asetusten tultua voimaan avioliittolain säännöksiä Suomen tuomioistuinten toimivallasta aviovarallisuussuhteita koskevissa asioissa ei enää voida soveltaa, vaan on sovellettava asetusta. Tämän vuoksi lain 127 § muutetaan niin, että siinä viitataan neuvoston aviovarallisuusasetukseen. Ehkä huomionarvoisin muutos on uusi 138 a §, jossa tullaan säätämään myös muiden kuin asetuksen soveltamisalaan kuuluvien maiden, sekä EU:n jäsenvaltioiden että muiden maiden, tuomioiden tunnustamisen edellytyksistä aviovarallisuussuhteiden osalta. Koska tällaista säännöstä ei ole aikaisemmin ollut (pl. pohjoismaiset sopimukset), vieraassa valtiossa annettujen päätösten tunnustaminen ei ole tullut kysymykseen. Säännöstä voidaan näin ollen pitää erittäin tarpeellisena ja oikeustilaa selkeyttävänä.

Muuta

Onko teillä muuta lausuttavaa ehdotukseen liittyen?

Asetusten merkityksestä erityisesti kiinteistökirjaamisen kannalta

Asetusten soveltamisalaa koskevissa artikloissa todetaan, että asetusten soveltamisalaan eivät de jure kuulu kiinteään tai irtaimeen omaisuuteen liittyvien oikeuksien kirjaaminen niitä koskeviin rekistereihin. Asetus ei siten vaikuta kirjaamisen oikeudellisiin edellytyksiin tai oikeuksien

kirjaamisen tai kirjaamatta jättämisen oikeusvaikutuksiin (1 artikla 2. kappale h) kohta kummassakin aseuksessa). Säännös tarkoittaa, että kirjattavissa olevien oikeuksien tyypistö määräytyy pelkästään kansallisen lainsäädännön nojalla. Samoin esimerkiksi lainhuudatuksen edellytykset ja oikeusvaikutukset määräytyvät yksinomaan Suomen lainsäädännön (maakaari) mukaan eivätkä asetukset aiheuta muutoksia tältä osin.

Tästä huolimatta asetuksilla tulee de facto olemaan merkitystä kiinteistökirjaamisessa. Vaikka asetukset eivät sinällään vaikutakaan kirjaamismenettelyn lähtökohtiin, esimerkiksi suomalaisessa kiinteistökirjaamisessa on kuitenkin kansainvälisen liitynnän sisältävissä tilanteissa tutkittava seikkoja, joihin asetukset suoraan soveltuvat. Esimerkiksi kansainvälisen liitynnän ositussaannossa on ratkaistava, minkä maan lakia saannon pätevyyteen on sovellettava ja jos lainvalinta ohjaa vieraan lain soveltumiseen, saannon pätevyys on arvioitava tuon lain mukaisesti. Lainvalinta tulee jatkossa määräytymään nyt kysymyksessä olevien asetusten pohjalta. Samoin jos kysymyksessä on toisen jäsenvaltion tuomioistuimen päätös ositusta koskevassa asiassa, sen tunnustaminen Suomessa vaikuttaa myös siihen, mikä merkitys päätöksellä on kiinteistökirjaamismenettelyssä. Tunnustaminen määräytyy jatkossa näiden asetusten pohjalta.

Tärkeä merkityksensä tulee olemaan myös niillä asetusten kohdilla, joissa säädetään toisessa jäsenvaltioissa annettujen ns. virallisten asiakirjojen hyväksymisestä muissa jäsenvaltioissa. Aviovarallisuussuhteisiin samoin kuin rekisteröidyssä parisuhteessa elävien henkilöiden välisiin varallisuussuhteisiin saattaa liittyä erilaisia vaikutuksellisia todistuksia ja muita asiakirjoja, joita joudutaan tutkimaan kirjaamismenettelyssä. Se, että tällaisten asiakirjojen luonteesta ja hyväksyttävyydestä toisessa jäsenvaltiossa saadaan selventäviä oikeusohjeita, on omiaan sujuvoittamaan tällaisten asioiden käsittelyä. Erityisen käyttökelpoinen on tällöin myös mahdollisuus saada asiakirjan antamisvaltion viranomaiselta erityinen lisäselvitys siitä, mikä merkitys sanotulla dokumentilla juridisesti tuossa jäsenvaltiossa on (kummassakin asetuksessa 58 artikla 1. kappale).

Asetusten vaikutuksesta eräisiin pohjoismaisiin sopimukseen

Asetuksissa säädetään osittain samoista kysymyksistä, joista on Pohjoismaiden kesken sovittu Suomen, Islannin, Norjan, Ruotsin ja Tanskan välillä 6.2.1931 tehdyssä, avioliittoa, lapseksiottamista ja holhousta koskevia kansainvälis-yksityisoikeudellisia määräyksiä sisältävässä sopimuksessa (pohjoismainen avioliittokonventio). Sama koskee Pohjoismaiden välistä, 19.11.1934 tehtyä, perintöä, testamenttia ja pesänselvitystä koskevaa sopimusta (pohjoismainen perintökonventio) sekä edelleen 11.10.1977 tehtyä, yksityisoikeudellista vaatimusta koskevien tuomioiden tunnustamista ja täytäntöönpanoa tarkoittavaa sopimusta (pohjoismainen tuomiokonventio). Asetusten edellyttämää, täydentävää lainsäädäntöä koskevassa arviomuistiossa todetaan, että nämä sopimukset jäävät edelleen sellaisenaan sovellettaviksi muiden kuin Suomen ja Ruotsin välillä ja näidenkin välillä sopimukset jäävät sovellettaviksi joiltakin osin (Kansainvälisten parien

varallisuussuhteita koskevat neuvoston asetukset, Arviomuistio asetuksia täydentävästä kansallisesta sääntelystä, Oikeusministeriön julkaisu 9/2018 s. 30 - 31). Selkeyden kannalta tilanne ei ole välttämättä paras mahdollinen.

Nurmikari Jussi
Maanmittauslaitos - Maanmittausneuvos Markku Markkula ja oikeuspalvelujen vastuualuepäällikkö Maija-Liisa Niskala